

Tragovi glazbe u Arhivu župe Gospe od Ružarija u Drnišu

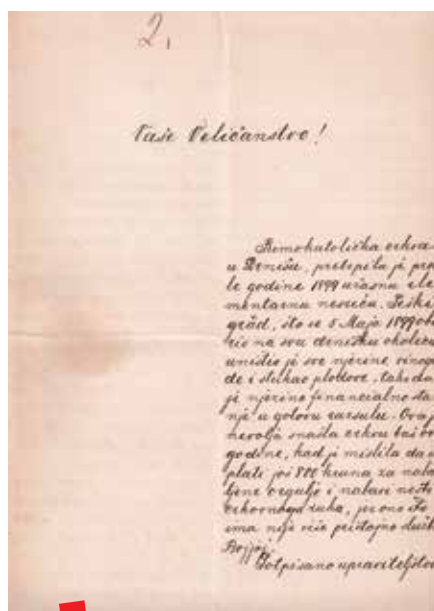
Josipa Prpa

Vjerske zajednice kao čuvari, promicatelji te stvaratelji baštine, duboko su utkane u život hrvatskog naroda. Na području drniškog kraja to su svakako fratri, članovi Franjevačke Provincije Presvetog Otkupitelja. Kroz povijest su i mnogi pripadnici ovog redovničkog reda bili rodom iz Drniša i drniškog kraja. Crkveni arhivi kao sastavnice župa bogat su izvor kako za samu crkvenu tako i za lokalnu povijest. Arhiv župe Gospe od Ružarija sadrži brojne dokumente iz kojih bi se sigurno dalo štošta iščitati, no, za kvalitetnu interpretaciju istih potrebno je provesti sređivanje arhiva. Naime, uvidom u gradivo razvidno je da su dokumenti u nekom razdoblju djelovanja župe bili sređeni budući da postoje sačuvane pojedine arhivske košuljice sa spisima iz određenih godina (kraj 19. i početak 20. stoljeća). Trenutačno je teško utvrditi dataciju najstarijih dokumenta, dok najnoviji dokumenti sežu do početka Domovinskog rata. Potrebna je temeljita rekonstrukcija i sređivanje arhiva da se sačuva od daljnjeg propadanja te da može poslužiti i u istraživačke svrhe. U ratnom vohoru s kraja prošlog stoljeća, kao i na mnogim drugim okupiranim područjima, ni u ovoj župi navedeno gradivo nije bilo pošteđeno stradanja. Nasreću, vjerojatno je dobar dio spisa sačuvan na način da su papiri razbacani ispred župne kuće jednostavno sakupljeni i posloženi u sveske. Od toga razdoblja do danas arhiv nije sustavno uređen, osim rekonstrukcije zbirke matičnih knjiga (prijepisi) koje je 2008. godine provela autorica ovih redaka.

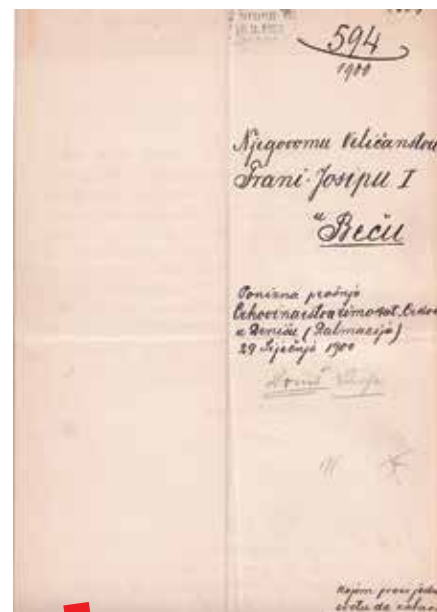
Priče koje se kriju na policama među stoljetnim spisima oživljuju kulturu, umjetnost i način života jednog malog dalmatinskog grada. Obiteljska povijest, crkveni dokumenti, politički duh vremena i sve što se može pronaći u jednom ovakvom arhivu, dočarava život sasvim običnog čovjeka, karike u lancu čovječanstva.

Zagrebavši samo po površini arhivskog gradiva, zavirimo malo u glazbom bogat život građana Drniša.

Glazbeni život župe još od kraja 19. stoljeća te u narednom stoljetnom razdoblju bio je vrlo bogat, što mogu potvrditi i najstariji još živući Drnišani. To je svakako potakla i gradnja orgulja u župnoj crkvi Gospe od Ružarija. Orgulje su građene 1897. godine u radionici Braće Zupan iz slovenske Kamne Gorice. Srednje velike dvomanevalne mehaničke orgulje srednjoeuropskog tipa (orgulje takve veličine Šibenik nabavlja tek u drugoj polovici 20. stoljeća), u to vrijeme postale su poticaj za crkveno zbornsko djelovanje. U prvom desetljeću 20. stoljeća u Drnišu kao zborovođa djeluje i skladatelj Antun Dobronić „ravnajući učitelj... koji ima velike zasluge za razvitak crkvene glazbe u Drnišu“, kako se navodi u časopisu za sakralnu glazbu Sveta Cecilija u svibnju 1908. godine. Kao pobornik cecilijanskog pokreta za obnovu katoličke crkvene glazbe, Dobronić često piše stručne članke za navedeni časopis te izvješća o glazbenom životu drniške župe.

Pismo Frani Josipu, str.2, 1900.

Pismo Frani Josipu, str.2, 1900.

Gradnja orgulja iziskivala je, naravno, određena financijska sredstva. I nekoliko godina nakon izgradnje obveze još uvijek nisu bile izvršene, što je vidljivo u zamolbi odnosno „Poniznoj prošnji Crkvinarstva“ upućenoj samom caru Franji Josipu I. Navodeći probleme koji su zatekli župu zbog vremenske nepogode godinu ranije, u prošnji napisanoj 29. siječnja 1900. godine, razvidno je da još nisu podmireni ni troškovi za same orgulje. Stoga crkvinarsko upraviteljstvo, koje čini nadžupnik fra Krsto Belamarić kao predsjednik te crkvinari Toma Drezga i Grgo Živković, u obrazloženju potraživanja sredstava za nabavu crkvenog ruha spominje da je nevolja župu zadesila „kad je mislila da izplati još 800 kruna za nabavljene orgulje“.

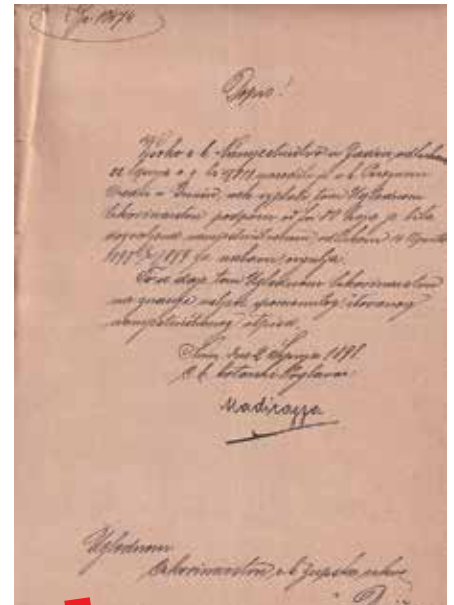
Da je sredstva za nabavu kraljice instrumenata bilo teško namiriti, svjedoči i dopis carskog i kraljevskog kotarskog poglavara u Kninu iz srpnja 1898. godine, kojim obavještava da Visoko C. k. Namjesništvo u Zadru naređuje Poreznom Uredu u Drnišu „nekizplati tom Uglednom Crkvinarstvu“

Naslovnica izdanja *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* br. 3, 1929.

Partitura *Ti si Petar* iz *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu* br. 4, 1929.

Madirazza, 1898.

potporu od 80 forinti, koja je za nabavu orgulja bila dozvoljena odlukom iz travnja 1897. Iz ureda istog kotarskog poglavara Madirazze, na osnovu te odluke, 1900. godine traži se račun za 160 kruna isplaćene potpore „za nabavu jednog orgulja za zupnicku Crkvu u Drnišu“. Vjerojatno odgovora nije bilo pa se zahtjev iz rujna ponavlja i u listopadu.

Kao orguljaši u župi su djelovali mnogi glazbenici te su u skladu sa svojim radom bili i plaćeni. Pisani tragovi o radu orguljaša vidljivi su iz *Namirnica/Priznanica* odnosno potvrda o isplati zaslužene plaće. U prvoj polovici 20. stoljeća na tom području djeluju Jernej Novak, Dušan Nikolić i s. Celina Borovac. Plaća za sviranje 1928. godine kad je orguljaš bio Dušan Nikolić iznosila je 50 dinara, a za „orguljanje i pjevanje prigodom Svibanjske pobožnosti“ koju godinu poslije, čak 160 dinara.

Da je župa aktivno i predano bila posvećena zbornskoj pjevačkoj aktivnosti vidljivo je iz podatka da se 1917. godine „za vrijeme vježba za Miserere“ potrošilo „2 litre petroulja“ (u vrijednosti od 4 kruna i 80 para). Za nabavu petroulja pobrinuo se orguljaš/organist Jernej Novak, koji je na župi djelovao više godina (1912. godine za naknadu prima 15 kruna, a 1915. godine 20 kruna). Krajem tridesetih godina prošlog stoljeća kao orguljašica se navodi s. Celina Borovac.

Glazbena zbirka nije velika. Ono što je preživjelo nekoliko ratova, a posebno Domovinski rat, svodi se na omanji broj rukom ispisanih kajdanki, pojedinačnih zbornskih partitura te svezaka tiskanih pjesmarica. Najstarija pjesmarica je *Virgini Matri* za dvoglasni i troglasni ženski zbor, tiskana 1921. godine u Zagrebu. Tu su još između ostalih i *Crkvena pjesmarica za ženska srednja učilišta* iz 1932. (ur. Vilko Novak) te adventske i božićne pjesme u *Novoj pjesmarici* iz iste godine. Rukopisna građa obuhvaća nekoliko ispisanih kajdanki, a posebno je zanimljiva ona koja sadrži nekoliko pjesama na slovenskom jeziku.

Međutim, među prašnjavim knjigama ne nalazi se samo crkvena glazba. Svoje mjesto su pronašle i svjetovne skladbe u pjesmaricama poput *Zbirke pjesama za školsku mladež* urednika učitelja Ivana M. Tomasa (tiskana 1924. godine u Mostaru), *Pjesmarice za mladež* i *Izabrane narodne pjesme urednika Zlatka Špoljara*.

Veliki dio zbirke obuhvaćaju tiskani svesci glazbenih djela autora fra Bernardina Sokola, hrvatskog muzikologa, skladatelja i teologa kao i njegov urednički uradak također „sveščanog“ izdanja pjesmarice *Pjevajte Gospodu (Gospodinu) pjesmu novu*.

Na nekoliko svezaka nalazi se i osobna posveta autora tadašnjem provincijalu fra Petru Grabiću, rodnom s Miljevaca pokraj Drniša – „M. P. O. Fra Petru Dr. Grabiću Provincijalu na uspomenu fBernardin“. Kao provincijal fra Petar je proveo ukupno 18 godina života, a na službi u Drnišu nikad nije bio. Za pretpostaviti je da su navedena izdanja u Drniš stigla posredstvom nekih drugih fratara koji su brinuli o glazbenom životu. Jedan od njih je bio i cijenjeni crkveni glazbenik fra Ivan Glibotić te rođeni Drnišanin fra Ivan Abrus. Potonji, u svjetlu pronađenog gradiva, zanimljiv je predmet istraživanja. Naime, mnoge navedene tiskovine na naslovnici imaju njegov potpis ili pečat, a rukopisno gradivo sadrži dio njegovih kajdanki i partitura. Fra Ivan Abrus u Drnišu nije djelovao dugo. Kao mladi fratar obavlja kapelansku službu 1936. i 1937. godine, te župnikuje 1946./7. godine. Šest godina ranije djelovao je kao zborovođa u splitskoj crkvi Gospe od Zdravlja, a tu djelatnost nastavlja i u Drnišu. Stariji Drnišani se još uvijek sjećaju njegova brata postolara, a drniško groblje kod crkve sv. Ivana u Badnju još čuva uspomenu na ovu porijeklom navodno slovensku obitelj, koja je svoj spokoj pronašla u dalmatinskom zaleđu.

Arhiv župe Gospe od Ružarija sigurno skriva još mnoge zanimljivosti vezane za glazbeni život župe koje jedva čekaju da jednog dana izađu na vidjelo. ■